

۳-۴. نگاهی به تاریخ و ادبیات ایران پیش از اسلام، سید محمد ترابی، چاپ سوم، تهران، انتشارات ققنوس، ۱۳۷۳، ۹۷ صفحه

از این کتاب به عنوان یکی از منابع درس تاریخ ادبیات (۱) استفاده می‌شود. متون مشابه دیگری نیز از حیث دربرداشتن مطالب این کتاب در دست هست؛ نظیر *تاریخ ادبیات ایران* از یان ریپکا و *تاریخ ادبیات در ایران* از ذبیح‌الله صفا و... و در واقع این کتاب تا حدی برگرفته و تلخیص برخی از این کتاب‌ها است. زبان متن ساده، روان و استوار است و از لحاظ ساختار صرفی و نحوی، نثری سخته و سنجیده دارد. مؤلف در مقدمه اشاره می‌کند که قصد کتاب شناخت تاریخ و ادبیات ایران است و تا حدی نیز به این هدف رسیده است.

به نکاتی درباره این کتاب اشاره می‌شود:

۱. کتاب از نظر جامعیت محتوا و موضوع در سطح قابل قبولی قرار دارد و مطالب کتاب با سرفصل‌های شورای عالی برنامه‌ریزی درسی مطابق است. در مجموع در کتاب تسلسل و ترتیب و نظم منطقی دیده می‌شود و اطلاعات ارزشمند و سامان یافته‌ای را در این کتاب می‌توان یافت. نظام دادن به مباحث و مسائل، تحلیل بخش‌های مختلف، انسجام و انتظام در

طرح مسائل تاریخی از ارزش‌های این کتاب است و مخاطب را با تاریخ و ادبیات ایران قبل از اسلام آشنا می‌سازد؛

۲. در برخی موارد ارجاعات کامل نیست و در پایان نیز منابع به طور کامل معرفی نشده است؛

۳. نوشتن تاریخ ادبیات ایران پیش از اسلام هرگز نباید تھی از تحلیل دقیق، روشن‌بینانه، واقع‌نگر، و همه‌جانبه باشد. آنچه زمینه‌ساز موفقیت سپاه اسلام در ایران شد، فساد و تباهی دربار، آشفتگی نظام اجتماعی، تباهی و ظلم دستگاه ساسانی نسبت به رعایا، بلندپروازی و آزمندی شاهان در فتح سرزمین‌ها به ویژه جنگ با روم و آرزوی دستیابی به آن خطه، اختلافات دربار و نفوذ موبدان و... بود که نباید از نگاه تیزبین و دقیق تحلیل‌گر تاریخی دور بماند. در کتاب نگاهی به تاریخ و ادبیات ایران پیش از اسلام این ضعف‌ها و کاستی‌ها دیده می‌شود؛

۴. برای هماهنگی با سرفصل‌ها باید مباحث مربوط به شاعران و نویسندگان قرن سوم و چهارم هجری و بررسی آثار آنها که در این کتاب نیامده است به متن افزوده شود؛

۵. تصویر روشنی از مردم ایران در این دوره ارائه نشده است؛ در حالی که اطلاعات بسیاری در این زمینه از لای متون و کشفیات تاریخی به دست آمده است. به نظر می‌رسد لااقل گزارشی از وضعیت مردم در سال‌های آخر حکومت ساسانی کمک می‌کرد تا علل سقوط این سلسله و اقبال رویکرد جامعه ایران به دین جدید (اسلام) روشن شود؛

۶. ذکر نوعی جمع‌بندی در پایان کتاب و ارائه تحلیل مشخص از مجموعه تاریخ پیش از اسلام، ذهن را برای دریافت شرایط بعد آماده می‌کرد؛ به دیگر زبان در این کتاب حلقه مفقوده میان تاریخ پیش از اسلام و بعد از اسلام همچنان باقی می‌ماند. چنانچه نویسنده، تمام شرایط سیاسی، فرهنگی، اجتماعی، نظامی و... سال‌های آخر حکومت ساسانی را در اواخر کتاب می‌آورد و تحلیل می‌کرد، کسانی که به مطالعه تاریخ دوره بعد می‌پرداختند با ذهنی آماده‌تر و شناختی وسیع‌تر، دوره بعد را مطالعه می‌کردند.

کتاب با اصلاح کاستی‌هایی که بیان شد، قابل عرضه و استفاده در مجموعه دروس دوره کارشناسی دانشگاه‌هاست.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پڙو. شڪاهه علوم انساني ومطالعات فرينكي فصل پنجم؛
پرتال جامع علوم انساني فارسي عمومي

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی